אשמעינן טעמא ואשמעינן דהלכתא כרבנן אלא דאמר מוציא מאי קמ"ל ואיהו דעבד לאפוקי נפשיה מפלוגתא °והלכתא [א]המוציא לחם מן הארץ דקי"ל כרבנן דאמרי דאפיק משמע: ועל הירקות אומר וכו': קתני ירקות דומיא דפת מה פת שנשתנה ע"י האור אף ירקות נמי שנשתנו ע"י האור אמר רבנאי משמיה דאביי [ב]זאת אומרת שלקות מברכין עליהן בורא פרי האדמה [א](ממאי מדקתני ירקות דומיא דפת) דרש רב חסדא משום רבינו ומנו רב שלקות מברכין עליהם בורא פרי האדמה ורבותינו היורדין מארץ ישראל ומנו עולא משמיה דר' יוחנן אמר שלקות מברכין עליהן שהכל נהיה בדברו ואני אומר [ג]כל שתחלתו בורא פרי האדמה שלקו שהכל נהיה בדברו וכל שתחלתו שהכל נהיה בדברו שלקו בורא פרי האדמה בשלמא כל שתחלתו שהכל נהיה בדברו שלקו בפה"א משכחת לה בכרבא וסלקא וקרא אלא כל שתחלתו בפה"א שלקו שהכל היכי משכחת לה א"ר נחמן בר יצחק משכחת לה [ד]בתומי וכרתי דרש רב נחמן משום רבינו ומנו שמואל שלקות מברכין עליהם בפה"א וחברינו היורדים מארץ ישראל ומנו עולא משמיה דר' יוחנן אמר שלקות מברכין עליהן שהכל נהיה בדברו ואני אומר במחלוקת שנויה דתניא [ה]יוצאין ברקיק השרוי ובמבושל שלא נמוח דברי ר"מ ור' יוסי אומר [ו]יוצאים ברקיק השרוי אבל לא במבושל אע"פ שלא נמוח ולא היא דכ"ע שלקות מברכין עליהן בפה"א ועד כאן לא קאמר ר' יוסי התם אלא משום דבעינן טעם מצה וליכא אבל הכא אפי' רבי יוסי מודה אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן שלקות מברכין עליהם בפה"א ור' בנימין בר יפת א"ר יוחנן שלקות מברכין עליהם שהכל נהיה בדברו א"ר נחמן בר יצחק קבע עולא [ז]לשבשתיה כר' בנימין בר יפת [ח]תהי בה ר' זירא וכי מה ענין ר' בנימין בר יפת אצל ר' חייא בר אבא ר' חייא בר אבא [ט]דייק וגמיר שמעתא מרבי יוחנן רביה ורבי בנימין בר יפת לא דייק ועוד רבי חייא בר אבא [י]כל תלתין יומין מהדר תלמודיה קמיה דר' יוחנן רביה ור' בנימין בר יפת לא מהדר ועוד בר מן דין ובר מן דין דההוא תורמסא [כ]דשלקי ליה שבע זמנין בקדרה ואכלי ליה בקנוח סעודה אתו ושאלו לר' יוחנן ואמר להו מברכין עלויה בורא פרי האדמה ועוד אמר ר' חייא בר אבא אני ראיתי את ר' יוחנן שאכל זית מליח ובריך עליו תחלה וסוף אי אמרת בשלמא שלקות במילתייהו קיימי בתחלה מברך עליו בורא פרי העץ ולבסוף מברך עליו ברכה אחת מעין שלש אלא אי אמרת שלקות לאו במילתייהו קיימי בשלמא בתחלה מברך עליו שהכל נהיה בדברו אלא לבסוף מאי מברך דילמא בורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה שברא מתיב רב יצחק בר שמואל [ל]ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח יוצא בהן ובקלח שלהן אבל לא כבושין ולא שלוקין ולא מבושלין ואי ס"ד במילתייהו קאי שלוקין אמאי לא שאני התם דבעינן טעם מרור וליכא אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא רבי יוחנן היכי מברך על זית מליח [מ]כיון דשקילא לגרעיניה

בצר

אשמעינן טעמא. פירושא דקרא כמו שפירשנוהו ולמדנו פירושו: **ואשמעינן הלכה כרבנן.** דהמוציא דאפיק הוא: **מאי קמשמע לן.** הכל מודים בזו: **אף ירקות שנשתנו כו'.** ואפילו הכי במילתייהו קיימי ומברכין עלייהו בורא פרי האדמה: **שלקות.** כל ירק שלוק: **דרש רב חסדא.** כך: **משום רבינו.** רב: **שלקות אומר בורא פרי האדמה ורבותינו כו' ומאן נינהו עולא אמר רבי יוחנן שהכל.** הרי הדבר במחלוקת: **ואני אומר.** ליישב דבריהם שאינן חלוקין יש מהן פרי האדמה ויש מהן שהכל: **כל.** ירק הנאכל חי שתחלתו ב"פ האדמה שלקו אפקיה ממלתיה לגריעותא ומברך שהכל ולקמן מוקי לה בתומי וכרתי: **וכל.** ירק שאין דרכו ליאכל חי שתחלתו אם אכלו חי שהכל הוא מברך: **שלקו.** והביאו לדרך אכילתו הוא עיקר פריו ומברך בורא פרי האדמה: **דרש רב נחמן.** כך: **משום רבינו.** שמואל: **שלקות מברך בורא פרי האדמה וחברינו כו'.** רב נחמן חשוב ולא קרי לעולא רבותינו: **אמר שלקות שהכל ואני אומר.** שהם חלוקין בפלוגתא דרבי מאיר ורבי יוסי ודברי שמואל ודברי ר' יוחנן בכל מיני ירקות הן וחלוקין זה על זה שמואל כר"מ דאמר מבושל קאי במלתיה ור' יוחנן קאי כר' יוסי: **יוצאין ברקיק השרוי.** במים ידי אכילת מצה של מצוה וקרינן ביה לחם עוני: **אבל לא במבושל.** דתו לאו לחם איקרי: **אפילו ר' יוסי מודה.** דלענין ברכה במילתיה קאי: **אמר רב נחמן קבע עולא לשבשתיה כר' בנימין** (א). עולא שאמר משום ר' יוחנן לעיל שהכל למד וקבע שבושו כרבי בנימין עד שנתקעה בלבו ועכשיו אומר בבית המדרש בשם רבי יוחנן: **תהי בה ר' זירא.** במחלוקת זו שהוזכרה בבית המדרש וכי מה ענין להזכיר דברי ר' בנימין (ב) אצל דברי רבי חייא בר אבא במחלוקת בית המדרש הרי אינו כדאי לחלוק עליו: **בר מן דין ובר מן דין.** לבר משתי ראיות הללו שאמרתי שאין רבי בנימין (ג) כלום אצל רבי חייא יש לנו עוד ראיה שלא אמר רבי יוחנן מימיו שלקות שהכל: **וא"ל בורא פרי האדמה.** אלמא אע"ג דשלקיה קאי במלתיה: **שאכל זית מליח.** שהיה מלוח זה כמה ימים וקי"ל (פסחים עו.) מליח כרותח: **אבל לא כבושין.** בירקות של מרור היא שנויה בפרק כל שעה (שם דף לט.) לומר שאין יוצאין בהן שלוקין משום מרור אלמא לאו במלתייהו קיימי. שלוק הוי נימוח טפי ממבושל: **דבעינן טעם מרור וליכא.** אבל לענין ברכה שם פרי עליו:

בצר

והלכתא המוציא וכו'. ואע"פ דהמוציא כ"ע לא פליגי דאפיק משמע ובירושלמי מפרש טעמא כדי שלא לערב האותיות כגון העולם מוציא ואע"ג דלחם מן נמי איכא עירוב שאני התם דקרא כתיב (תהלים קד) מצמיח חציר לבהמה ועשב לעבודת האדם להוציא לחם מן הארץ ועל כן יש לבצוע בשתי ידיו בעשר אצבעות נגד י' תיבות שבמקרא זה: **מדקתני** ירקות דומיא דפת. לא הוי ירקות דומיא דפת שהרי פת אישתני לעלויא ויש ירקות שאין משתנות לעלויא אלא כלומר מה הפת אין בשול מגרע את הברכה אף הירקות נמי במלתייהו קיימי ולא מגרע להו הבשול: **משכחת** לה בתומי וכרתי. וא"ת והרי נראה לעינים דהבשול משביחן וי"ל דהיינו בשביל הבשר והמלח שבתוכן ונראין הדברים שכל דבר שהוא כל כך טוב מבושל כמו חי וחי כמו מבושל כמו מיני קטניות וכן תפוחים יש להן ברכה הראשונה שכל כך שוין מבושלין כמו חיין ומטעם זה מברכין נמי על היין מבושל בורא פרי הגפן °שכל כך הוא טוב אחר הבשול כמו קודם לכן וקרא וסלקא וכרוב וכיוצא בהן שטובין יותר מבושלין מחיין כשהן חיין מברכין עליהם שהכל ומבושלין ב"פ האדמה וכן אותן ערמוניות ותפוחים שאינן ראוין לאכלן חיין כמו מבושלין בתחלה מברכין עליהן שהכל ומבושלין בורא פרי העץ אך אותן ערמוניות שקורין לומיברד"ש מברך עליהן בורא פרי העץ אפילו בתחלה וכל דבר המתקלקל בבשולו כגון תומי וכרתי וכיוצא בהן כשהן חיין מברך עליהן בורא פרי האדמה ומבושלים שהכל כך נראה לרבינו יהודה ומיהו הרב אלפס פסק בשלקות (ד) דאשתני לגריעותא ע"י בשולן אומר בורא פרי האדמה כרב נחמן דאמר שלקות מברכין עליהן בורא פרי האדמה דר' חייא בר אבא קאי נמי כוותיה וככל שלקות מיירי ר' חייא בר אבא אף באותן דמשתנים לגריעותא מדפליג להו גמרא אהדדי ר' חייא בר אבא ור' בנימין בר יפת ואגוז מטוגן בדבש מברך עליו בורא פרי העץ דאגוז עיקר: **כל** תלתין יומין מהדר תלמודיה. לאו דוקא כל תלמודו אלא כל מה שהיה לומד בשלשים יום היה חוזר הכל לפניו ביום שלשים ואחד[א]: **זית** מליח. ומליח כרותח:

בצר

עין משפט נר מצוה

נה א מיי' פ"ג מהל' ברכות הל' ג סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' קסז סעיף ב:

נו ב ג ד מיי' פ"ח מהל' ברכות הל' ג סמג שם טוש"ע או"ח סי' רה סעיף א (וסימן רב סעיף יב):

נז ה מיי' פ"ו מהל' חמץ ומצה הלכה ו סמג עשין מא טוש"ע או"ח סי' תסא סעיף ד:

נח ו מיי' פ"ז מהלכות חמץ ומצה הלכה יג סמג עשין מא טוש"ע או"ח סי' תעג סעיף ה:

נט ז מיי' פ"א מהל' ברכות הל' ב ופ"ג הל' יג סמג עשין כז טוש"ע או"ח סימן רי סעיף א:

◆

רבינו חננאל

דרש רב חסדא ... כל שתחלתו בורא פרי האדמה שלקו שהכל נהיה בדברו וכל שתחלתו שהכל נהיה בדברו שלקו בורא פרי האדמה. הא נמי דדרש רב חסדא כל שתחלתו שהכל שלקו בורא פרי האדמה, פשטינן לה כגון קרא חייא וכרובי וסלקא. שאין דרך בני אדם לאכלן חיין, ואם אכלן מברך עליהן שהכל. שלקן דאישתני לעילויא בורא פרי האדמה, הכי הילכתא דליכא מאן דפליג עלה. אבל הא דאמר כל שתחלתו בורא פרי האדמה שלקו שהכל, וכגון תומי וכרתי דכיון דשלקן אשתני לגריעותא. ליתא מדר' יוחנן שאכל זית מליח ובריך עליו תחילה וסוף, וקיימא לן מליח הרי הוא כרותח, וזית זה שמלחו כאלו שלקו הוא, ולכתחלה מברך עליו בורא פרי העץ ולבסוף ברכה אחת מעין שלש, דהיא על העץ ועל פרי העץ. שמעת מינה דשלקות לא אישתני לגריעותא אלא אע"ג דשלקו בורא פרי האדמה כתחלתו. דבמלתייהו קאי ואי אמרת בתחלה שהכל נהיה בדברו ולבסוף בורא נפשות, א"כ מאי אסהדותא דר' חייא בר אבא. ולפתות, חיין שהכל נהיה בדברו. כיון דשקילא לגרעיניה וכו'. וכיון דסלקיה לגרעיניה בצר ליה שיעוריה אלא שאין לברך על פחות מכזית. מיהו בירושלמי אמר אפי' פרידה אחת של ענבים או של רימון, שהיא טעונה ברכה לפניה ולאחריה, כיון דהוי כברייתו.

מסורת הש"ס

א) [ברי"ף ורא"ש ליתא לכל זה], ב) פסחים מא., ג) פי' פסוק למודר, ד) [עי' פירש"י בעירובין עו. ד"ה ססי], ה) [לעיל לג: וש"נ], ו) [חולין קז: כריתות כ. ע"ש], ז) [בילה כה:], ח) פסחים לט., ט) [דברים טז].

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אמר רב נחמן וכו' כרבי בנימין בר יפת עולא וכו' כר' בנימין בר יפת עד שנתקע: (ב) ד"ה תהי וכו' רבי בנימין בר יפת אצל: (ג) ד"ה בר מן וכו' רבי בנימין בר יפת כלום: (ד) תוס' ד"ה משכחת וכו' ה"ר אלפס פסק בשלקות אע"ג דאשתנו לגריעותא על ידי בשולן ג"כ אומר בורא:

◆

גליון הש"ס

גמ' והלכתא המוציא. עי' תורת חיים סנהדרין פ' ע"ב ד"ה ר"א: תוס' ד"ה משכחת לה וכו' שכל כך הוא טוב אחר הבישול כמו קודם לכן. עי' תמני' ספ"ב דתרומות ובר"ש שם:

◆

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש כתב, י"מ כל תלמודו שלמד בל' יום מהדר ביום ל'.

◆

מוסף רש"י

שלקות. שלוקין, מבושלין הרבה מאד עד שנימוחין (פסחים לט. ועוד). **יוצאין.** ידי חובת מצה. **ברקיק השרוי.** במבשל לאחר אפייתו, ואף על פי שמתמסמס לחם הוא כל זמן שהוא קיים שלא נימוח לגמרי, וכן במבושל (שם מא.). **אבל לא במבושל.** דלאו לחם קרינא ביה ואע"ג שכבר נאפה בתנור הואיל וחזר ובישלו ביטלו מתורת לחם (שם). **תהי בה.** לשון תמיה, כמו בת פיוסא דתמי' ע"ז (סו:) כלומר מעיין ומוסב לדעת טעמו של דבר (עירובין סז.). **תורמוסא.** תורמוס מין קטנית עגול כמין עדשה ורחב כמטבע קטנה והוא מר מאד, עד שמולקין אותו שבע פעמים ונעשה מתוק וטוב עד שיאכל למטעמים בקנוח סעודה (ביצה כה:). **כבושין.** בחומץ. **שלוקין.** מבושלין הרבה מאד. **מבושלין.** כדרך בישול (פסחים לט.).